ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ”

ПРАВНО-ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА ПО ПУБЛИЧНОПРАВНИ НАУКИ

Даниела Димитрова Атанасова

ВОДИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И ТЯХНАТА НАКАЗАТЕЛНОПРАВНА ЗАЩИТА

АВТОРЕФЕРАТ

на

дисертационен труд за присъждане

на образователна и научна степен

„доктор”

в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, по професионално направление 3.6. Право/Наказателно право

Благоевград, 2022

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на заседание на катедра "Публичноправни науки" при Правно-исторически факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски" на 28.09.2022 г.

Авторът е докторант в катедра „Публичноправни науки" при ПИФ на ЮЗУ "Неофит Рилски".

Защитата на дисертационния труд пред Научно жури ще се проведе на 01.12.2022 г. от ч. в.....на заседание на Научното жури. Материалите по защитата са на разположение на интересуващите се в ……

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Водите на планетата са водещ компонент на околната среда. Тяхното количествено и качествено изменение оказва най-съществено влияние върху останалите ѝ компоненти. Водите имат важно значение за регулиране на климата, за съществуването на биоразнообразието, за задоволяване на жизнените нужди и продоволствената сигурност на човека и др. Хората, чрез редица свои действия, ежедневно осъществяват антропогенен натиск върху тях. Той се проявява в замърсяването и разхищаването им и води до разкъсване на връзките между компонентите на околната среда, чрез чието взаимодействие се осигурява екологичното равновесие. Изострянето на екологичните проблеми в световен мащаб, в Европа и България е резултат от все по-честата употреба на водите за нуждите на индустрията, селското стопанство и др. за задоволяване на икономически интереси. Друга причина за това е ниската екологична култура на хората. В исторически план човекът винаги е поставял себе си преди природата, която използва с унищожителен темп, за да задоволи своите потребности, които ежедневно се увеличават. Глобалният воден кръговрат свързва в едно цяло всички води на Земята. Той превръща възникналите проблеми в една част на света в такива за държави в други части на света. Този ефект се дължи също така и на свързаността на повърхностните и подземните води в единна хидродинамична система.[1]

Влошеното състояние на водите (недостигът и замърсяването им) е предмет на множество изследвания[2] и доклади на редица световни организации. Всички са категорични, че за да продължим да съществуваме като биологичен вид, трябва незабавно да предприемем драстични мерки

[1]Львович, М. Географические основы водного законодательства. – В: Известия Всесоюзного географического общества. Москва, 1967, Т. 99, № 3, с. 182; Пенчев, П., Обща хидрология. 5 изд. С. Наука и изкуство1986 г. с.25-33.

[2] ЕАОС, Европейската общност INSPIRE37, Общата информационна система за околната среда SEIS38 и Глобалния мониторинг на околната среда и сигурността ГМО, КОПЕРНИК и др.

за ограничаване на антропогенния натиск върху водите и възстановяване на доброто им екологично състояние. По данни от доклади на Организацията на обединените нации, Световната здравна организация, ЮНЕСКО и др., над 2 млрд. души в света вече живеят в райони, засегнати от недостиг на чиста питейна вода. Всяка година 3,5 милиона души умират от пренасяни по воден път болести, което надхвърля последиците на всички форми на насилие взети заедно[3]. Според доклад на Европейската комисия „*екологичната престъпност е четвъртата по големина престъпна дейност в света след трафика на наркотици, трафика на хора и фалшифицирането“.* Голяма част от тези престъпления не се санкционират, а последиците са дългосрочни и необратими.[4] Липсата на чиста вода и опустиняването препятстват задоволяването на жизнените нужди и продоволствената сигурност. Свързаните с тях изменения на климата, природните и причинените от човека бедствия, водят допълнително до сериозни икономически и социални затруднения. Проблемът е актуален и за България. Тя е една от страните в Европа с най-малко възобновяеми водни ресурси от вътрешен оток, които са освен това неравномерно разпределени на нейната територия. В съпоставяне с останалите европейски страни, България заема сравнително високо равнище на иззети и използвани пресни води. Според индекса на експлоатация на пресните водни ресурси през 2019 г. страната ни е в „*нисък стрес на водните ресурси*“[5].

---

[3]https://unesdoc.unesco.org/in/documentViewer.xhtml?v=2.1.196&id=p::usmarcdef_0000375724&file=/in/rest/annotationSVC/DownloadWatermarkedAttachment/attach_import_db06f7c4-b33f-4833-be56-bbf54afdee3f%3F_%3D375724eng.pdf&locale=ru&multi=true&ark=/ark:/48223/pf0000375724/PDF/375724eng.pdf#page=1&zoom=auto,-15,848
https://worldwaterreserve.com/water-scarcity-facts/
https://www.who.int/news/item/12-07-2017-2-1-billion-people-lack-safe-drinking-water-at-home-more-than-twice-as-many-lack-safe-sanitation

[4]https://euractiv.bg/section/%d0%bf%d0%be%d0%bb%d0%b8%d1%82%d0%b8%d0%ba%d0%b0/news/%d0%b5%d0%ba-%d0%b8%d1%81%d0%ba%d0%b0-10-%d0%b3%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%bd%d0%b8-%d0%b7%d0%b0%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%80-%d0%b7%d0%b0-%d1%82%d0%b5%d0%b6%d0%ba%d0%b8-%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3/

[5]http://eea.government.bg/bg/soer/2019/water/water1

За преодоляване на очертаните трудности са необходими ефективни национални и наднационални законодателни решения за управлението и опазването на водите. Тяхното нормативиране би допринесло за осигуряване на екологосъобразно поведение на правните субекти при взаимодействието човек-природа.[6]

В България важна роля за изграждането на правната рамка по опазване на водите играе европейското законодателство, повлияно от множеството международни прояви за опазване на водите, околната среда, климата и др. Националните ни нормативни актове са част от екологичното право на Р България. Най-важен и регламентиращ основните ръководни идеи и принципи е Законът за водите (ЗВ). Той е тясно свързан със Закона за опазване на околната среда (ЗООС), определящ рамката за опазване на всички компоненти на околната среда. Опазването на водите се гарантира и чрез криминализиране на някои общественоопасни деяния, които ги засягат. Ефективната им наказателноправна защита е всъщност най-висшата форма на гаранция за тяхното опазване.

Предварително извършеното теоретико-правно изследване позволява да се направи изводът, че някои състави на престъпления против околната среда, не осигуряват необходимата защита и са поради това неефективни. Такъв извод правят и редица автори,[7] изследвали различни аспекти на екологичните престъпления по българския Наказателен кодекс (НК). Въпреки това у нас все още липсва подробен и пълен теоретичен анализ и всеобхватна практическа оценка на проблемите относно водите в България

[6] Пенчев, Г., Екологично право. Обща част. Второ преработено и допълнено издание, Сиела, 2019 г., с. 19;

[7] Гунева, М., Новиков, Л., и колектив Престъпления против околната среда. Фабрика за книги, импринт на БГкнига ЕАД, С 2015; Пенчев, Г. Система и обща характеристика на престъпленията против околната среда по Наказателния кодекс (субект, форма на вината, наказания) – В: Бюлетин на АПБ, бр. 4/2010 г.; Айдаров Й. Криминология С.2002.; Пушкарова-Гочева, И. Някои въпроси на наказателноправната защита на природата,Асоциация на прокурорите в България, С. 20161; Бузова Н. Наказателноправна защита на водите в НР България от замърсяване – Социалистическо право С.,1979 № 7 ; Пенев Й. Наказателноправна характеристика на екологичните престъпления- Годишник на академията на МВР С.2006;

и наказателноправната им защита. Налице е реална потребност от задълбочено изследване на ефективността на наказателноправната защита на водите и за намирането на възможности за усъвършенстването ѝ. Бързото развитие на обществените отношения в разглежданата област също определя актуалността на такова изследване, какъвто е и дисертационният труд. Крайната му цел е да допринесе за адаптирането на българския НК към съвременната действителност. Дисертацията може да бъде полезна не само за наказателноправната наука, но и на всички институции, които работят и прилагат националните и териториални изисквания за опазване на околната среда, респ. водните ресурси у нас.

По изложените дотук съображения избраният **обект** на дисертационното изследване е опазването на водите в България.

Основа на изследването е наказателноправната проблематика, но поради бланкетния характер на съставите от НК анализират се също и относими нормативни актове от екологичното законодателство на България и Европейския съюз (ЕС). В тази връзка изследването придобива интердисциплинарен характер и бележи принос и извън наказателното право.

Предмет на изследването е наказателноправната защита на водите в България. Разглеждат се всички състави на престъпления, които пряко или косвено защитават повърхностните и подземните води, намиращи се на сушата. Тези води са важен компонент на околната среда. Те играят фундаментална роля във функционирането на екосистемите, в осигуряването на благоприятна околна среда за човека и са незаменим ресурс за промишлеността, селското стопанство и другите икономически отрасли.

Извън обхвата на изследването остават съставите от НК, насочени към опазване на водните обекти (засягането на границите и териториалния им обхват) и съставите, противостоящи на вредното въздействие,

предизвикано от водите (наводнение). Причина да останат извън изследването е това, че негов обект и предмет са опазването и наказателноправната защита на водите като водна маса. На следващо място за тях са характерни специфични особености, различни от тези за водите.

Не се анализират и съставите на престъпления, чийто предмет са вътрешните морски води и териториалното море. В европейското и в българското законодателство тези води са предмет на самостоятелна правна регламентация, очертаваща особеностите им.

Целта на наказателноправното изследване е да се установи дали нормите на НК осигуряват ефективна защита на водите и да се направят предложения за тяхното усъвършенстване, отчитайки развитието на съвременните обществени отношения.

Съобразно определените предмет и цел на изследването се поставят следните **ЗАДАЧИ:**

1. Очертаване на всички групи води, тяхното значение за човека и околната среда, количественото и качественото им състояние, и на антропогенния натиск върху тях;

2. Проследяване на необходимостта от криминализиране на конкретните обществеоопасни прояви през годините и актуалността на настоящата им криминализация чрез преглед на историческото развитие на националната правна уредба;

3. Анализиране на установения правен режим за използване и опазване на водите в България, включително чрез преглед на историческото му развитие;

4. Преглед и анализ на основните нормативни актове на ЕС за използването и опазването на водите като част от действащото законодателство;

5. Изясняване съдържанието на основните понятия, употребявани в екологичното законодателство, тяхната взаимна обвързаност и значение;

6.Характеризиране на наказателноправните норми, осигуряващи защита на водите;

7.Изследване съотношението между престъпленията и административните нарушения;

8. Подробен анализ на съставите на престъпления в НК, осигуряващи защита на водите;

9. Извеждане на проблемите, които действащата правна уредба създава – теоретични и свързани с правораздаването, като се направят предложения за решаването им;

10. Очертаване на конкретни изводи и препоръки.

В контекста на изложените виждания в дисертационния труд е формулирана следната **ТЕЗА:**

Нарастват осезаемо проблемите, които произтичат от недостига на чиста питейна вода. Те не се решават успешно въпреки осъществявания мониторинг и нови мерки, провокирани от множеството международни организации. Затова количественото и качественото състояние на водите не се подобрява с необходимото темпо, а на места - дори се влошава.

Бързото развитие на обществените отношения създава условия за вземане на остарели и неефективни законодателни решения и мерки по опазването и управлението им. Понеже повечето от съставите на престъпления, осигуряващи защита на водите, не са претърпели съществени изменения, въпреки промените в относимите екологични норми, логично е да се допусне, че наказателноправната защита на водите е недостатъчно ефективна и се нуждае от усъвършенстване.

Водещо методологическо положение при настоящото изследване има *аналитичният подход* към наказателноправните разпоредби. Той осигурява по-задълбоченото им тълкуване, сравняване и изясняване на

същността, значението и техните реални функции. Другите използвани методи в изследването са: сравнение, наблюдение, метод на научния анализ и синтез, описание, сравнителноправният и правнологическият метод, индуктивният и дедуктивният метод, както и методите на правната херменевтика за тълкуване, методът на историческия анализ.

Проучена е наличната българска и чужда литература относно управлението и опазването на водите, както и тази, свързана с екологичните престъпления по НК на Република България. Направен е преглед и на съответните нормативни актове на други държави. Прегледана е и специализирана литература по география, екология, хидрология, хидрогеология, история и др. Използвани са основните нормативни актове, регламентиращи материята, техните изменения през годините и мотивите за това. Анализирани са редица данни от мониторингови информационни системи, доклади, анализи и пътни карти по приложението им. Изследвана е съдебната практика по наказателни и административнонаказателни дела.

II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд се състои от 225 страници. Библиографската справка съдържа общо 244 информационни ресурса:

а) 104 броя използвани източници – действащи нормативни актове на българското право – 35; отменени нормативни актове на българското право – 11; актове на ЕС – 21; международни актове – 6; съдебна практика – 31 съдебни акта на различни български съдилища (определения, присъди, решения, споразумения); 7 решения на Съда на ЕС;

б) 111 заглавия, използвана литература – 94 заглавия на кирилица; 17 заглавия на латиница;

в) 23 броя, използвани интернет адреси.

Направени са 405 бележки под линия. Трудът съдържа едно приложение - Решение за предоставяне на обществена информация по ЗДОИ № 1364/14.06.2022 г. на Върховна касационна прокуратура и информация относно образувани досъдебни производства, внесени в съда прокурорски актове и лицата по тях, осъдени и санкционирани лица и оправдани лица за екологични престъпления в периода 2018-2021 г.

Дисертационният труд се състои от увод, три глави и заключение, които са обусловени от поставените задачи в него.

III. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Увод

В увода на дисертационния труд е обоснована актуалността на темата. Посочени са обектът, предметът и целите на изследването. Очертани са задачите, произтичащи от поставената цел. Изведена е тезата. Изброени са използваните методи за изследване на нормите от НК и проучените типови източници.

Глава I Обща характеристика на водите като природен ресурс и обект на правна защита

Непосредствено след заглавието на първа глава е очертан смисълът, влаган от законодателя в термина „*води*“. Макар многократно употребяван, той няма собствена дефиниция нито в европейското, нито в българското законодателство. При използването му бива отнасян към водната маса във водните обекти. В нормативната уредба понятието „*води“* е дефинирано винаги заедно с друг термин – минерални води, пресни води, преходни води и др. Той характеризира съответна група води и стеснява приложното поле на понятието само до нея.

§ 1. Обща характеристика на водите като природен ресурс

1. *Характеристика на хидросферата на Земята*

В тази точка най-общо е изяснено значението на водите за човека и околната среда. Посочена е връзката им с възникването на живота на планетата и значението на реките за зараждането на цивилизацията. Изтъкнати са свойствата на водата като химично вещество. Очертано е нарасналото значение на водите днес за човека, индустрията, туризма и др. Изброени са всички групи води на планетата, образуващи нейната хидросфера. Съпоставено е количественото им съотношение едни спрямо други. Разгледано е делението им според различни критерии в географията – на пресни и солени, повърхностни и подземни, стоящи и течащи и др. Част от използваните термини са възприети и за очертаване на водите обект на правна регламентация. Изтъкнато е значението на глобалния воден кръговрат за възобновяването на водите.

2. *Наличните водни ресурси на Европейския съюз и България*

В тази точка на базата на последните официални статистически данни е обобщено количеството на наличните възобновяеми пресни водни ресурси в България. Извършена е съпоставката им с възобновяемите пресни водни ресурси в другите държави от ЕС. Чрез графични данни е проследено количественото им състояние в предходните години.

От изложеното в раздела са обосновани изводи, че пресните води на планетата имат най-голямо значение за човека и околната среда. Те са част от повърхностните и подземните води на сушата. Предмет са на редица разнородни правоотношения. В сравнение с останалите води, изграждащи хидросферата на Земята, тяхното количество е най-малко. България е една от страните в Европейския съюз с най-малко възобновяеми водни ресурси от вътрешен оток. Това навежда на необходимостта от по-строги мерки по опазването им. Въпреки че като възобновяем динамичен природен ресурс, водите могат да възобновяват количеството и качеството си, това зависи изцяло от правилното им използване и управление. Гаранция за постигането им е ефективна нормативна уредба.

§ 2. Антропогенното въздействие върху водите

В този параграф, посредством официални статистически данни, е обобщено и анализирано количественото и качественото състояние на повърхностните и подземните води в България. То е разгледано през призмата на осъществявания антропогенен натиск върху тях.

1.Количествено измерение на антропогенния натиск

Посочени са основните източници на антропогеннен натиск, оказващи отрицателно въздействие върху количественото състояние на водите. Установено е, че спрямо индекса на експлоатация на пресните водни ресурси през 2019 г. България е в „*нисък стрес на водните ресурси*“.[8] Най-сериозен натиск върху водите оказва индустрията, следвана от сектор *“селско, горско и рибно стопанство“.* Сериозен проблем за страната ни е загубата на води от течове и изпарения при транспортирането им.

2. Качествено измерение на антропогенния натиск

В тази точка са посочени основните източници на антропогенен натиск, въздействащи върху качественото състояние на водите. Въздействието върху качеството на водите се осъществява чрез замърсяването им. Посочени са видовете замърсяване според източниците на замърсяването (точково или дифузно замърсяване) и според типа замърсител (химично, радиоактивно, биологично и др.). Очертани са и основните типове замърсители (тежки метали, нитрати и нитрити, пестициди, канализационни води, твърди отпадъци и др).

Анализът на статистическите данни очерта като основни източници, замърсяващи водите в България - индустрията, сектор „*селско, горско и рибно стопанство*“ и домакинствата. От графичните данни на ЕАОС е

[8]http://eea.government.bg/bg/soer/2019/water/water1

установено, че голяма част от повърхностните и подземните води в Южна и Югоизточна България са в недобро състояние.

3. *Глобални проблеми, свързани с недостига на чиста питейна вода*

В тази точка, на базата на статистически данни от различни международни организации, е очертан мащаба на последиците, настъпили за някои държави в резултат на антропогенния натиск върху водите. Тези последици са се превърнали в глобален проблем. Макар за по-развитите държави те все още да не са настъпили, редица научни изследвания чертаят прогнози за настъпването им.

От изложеното в раздела е направен извод, че състоянието на голяма част от пресните води на Земята е влошено. Решаването на този проблем е от първостепенно значение за човечеството. Изисква множество наднационални мерки за опазването и устойчивото използване на водите, насочени към източниците на антропогенен натиск в съвременното общество.

§ 3. Историческо развитие на правната уредба по опазване на водите в България и обща характеристика на действащото законодателство

1. Историческо развитие на правната уредба по опазване на водите в България

В тази точка е проследено развитието на нормативната уредба, свързана с опазването на водите. Очертани са най-важните нормативни актове, които имат отношение в опазването на водите в България. Проследено е развитието и на: а) групите води обект на правна защита; б) мерките за опазването им; в) криминализираните деяния; г) конституционните разпоредби за водите;

В обобщение на изложеното може да се направи извод, че безспорно правната уредба по опазване на водите в България е претърпяла сериозно развитие през годините. Тя е надграждана както по отношение на групите води обект на правна регламентация, така и по отношение на мерките по

опазването им, криминализираните деяния и конституционните разпоредби. Развитието ѝ е продиктувано от влошаващото се състояние на водите в България, в резултат на характерния антропогенен натиск върху тях в съответния период. Поради тази причина сред криминализираните деяния днес място са намерили и такива, насочени към опазването на околната среда.

2. *Обща характеристика на действащото законодателство*

В тази точка са обобщени някои особености на екологичното право, като правен отрасъл, неговият предмет, деление и принципи. Посочени са основните нормативни актове и възприетото им деление - Общ закон и Специални закони. Изведени са двете групи обществени отношения, целящи опазването на водите: а) насочени към опазването на водите, като компонент на околната среда от замърсяване и увреждане (качествената страна); б) насочени към рационалното използване на водите, като природен ресурс (количествената страна). Псочено е значението на политическите документи за развитието на екологичното право. Очертани са някои слабости на нормативната уредба, произтичащи от обема и фрагментираността ѝ и др.

4. Конституция на Република България от 1991 г.

Анализирани са разпоредбите от върховния закон, свързани с околната среда и водите. Посочени са технически недостатъци, произтичащи от формулировки в някои от текстовете, застъпени от водещи автори в материята. Обсъдени са някои решения на Конституционния съд по тълкуването на чл. 18 от Конституцията, в контекста на водите и значението им, според конституционните съдии. Направени са изводи, че действащата Конституция на България, в сравнение с предхождащите я конституции, гарантира в най-голяма степен опазването на водите в България.

5. *Закон за водите*

В тази точка е извършен анализ на Закона за водите – специален закон в екологичното право. Обобщени са предметът, целите и някои от принципите му. В първата подточка „*Водите в България – значение и деление“* са посочени водите обект на правна регламентация (повърхностни, подземни минерални и трите трансгранични реки – Дунав, Резовска и Тимок, в рамките на държавните граници). Очертани са тези от тях с по особенно значение – минералните води, пресните води, зоните за защита на водите, река Дунав и трансграничните реки. Посочено е значението им според собствеността върху тях. Във втората подточка *„Управление на водите в България“* е изяснено съдържанието на понятието *„управление на водите“* и това на дейностите, очертани в дефиницията му. (Управлението на водите включва дейностите по използване, опазване и възстановяването им.) Разгледано е делението на тези дейности според типа на предвижданите мерки. Управлението на водите се осъществява на национално и басейново ниво, в тази връзка са изяснени органите с възложените им функции. Посочени са някои от слабостите на закона и част от проблемите, свързани с приложението му, произтичащи от обема и фрагментираността на правната уредба.

5.*Закон за опазване на околната среда*

В тази точка е направена обща характеристика на този закон. Обобщен е неговият предмет, принципи и някои дейности. Анализирани са нормите, уреждащи използването и опазването на водите. Направено е разграничението, че околната среда се опазва от замърсяване и увреждане, а водите от замърсяване и разхищаване. Посочени са основните типове фактори, увреждащи и замърсяващи околната среда. Изведени са някои слабости на закона. Направено е сравнение между някои норми на ЗООС и ЗВ, водещи до колизия между двата закона относно приложението им.

6.*Понятиен апарат*

ЗООС, ЗВ и неговите подзаконови нормативни актове съдържат значителен брой дефиниции на понятия. Степента на съответния акт в йерархията на нормативните актове и неговият предмет обуславят приложението на съответния термин само по отношение на разглежданите в акта правоотношения. Това стеснява приложното поле на дефинираните в акта понятия. В тази точка са анализирани и съпоставени дефиниции на сходни понятия, характеризиращи различните групи води, способите за замърсяването им и типовете замърсители. Те допълват признаците в анализираните състави на престъпления. Изведени са и някои проблеми, произтичащи от обема, разпръснатостта, подхода за дефиниране на понятията и съотношението на нормативните актове едни спрямо други, като общ към специален.

7.Наказателен кодекс

В тази точка е направено кратко обобщение на екологичните престъпления. В основата им стои вредата за околната среда и нейните компоненти или опасността от нейното настъпване. Част от тези престъпни посегателства са и съставите предмет на дисертационния труд. Изведени са някои особености, характерни за този вид престъпна дейност. Разгледано е делението им в литературата.

§ 4. Кратка характеристика на основни директиви на Европейския съюз в разглежданата област

В този раздел съвсем лаконично са анализирани някои правни актове от европейското право. Разглеждането им е провокирано от отражението, което са оказали върху действащото българско законодателство. Това са Директива за установяване на рамка за действията на Общността в

областта на политиката[9] за водите, наричана РДВ и Директива 2008/99/ЕО относно защитата на околната среда чрез наказателното право. Очертани са някои слабости на двете директиви, намерили отражение в българското законодателство. С РДВ е въведен доста обширен понятиен апарат, състоящ се както от общоприети географски понятия, така и нововъзприети термини, които имат сходен смисъл и значение. Транспониран е в българското законодателство чрез буквалния му превод, който не изяснява съдържанието му най-точно. По отношение на другата анализирана директива са налице различия в използваните подходи за приложението ѝ. То се дължи на различието в тълкуването на разпоредбите ѝ от държавите членки.

В края на първа глава са направени изводи за драстично развитие на анализираната правна уредба. То е провокирано от увеличаването на източниците на антропогенен натиск върху водите. Една от причините за това е антропоцентричният подход в правната регламентация на околната среда. Друга причина е недостатъчната ефективност на законодателството, произтичаща от редицата му слабости. Към настоящия момент светът е изправен пред предизвикателството от една страна да задоволи нарастващите потребности на човечеството, а от друга да опази природата и водите. В тази връзка ролята на ефективната наказателноправна защита на водите е изключително важна за опазването им.

Глава II Обща характеристика на наказателноправните норми, осигуряващи защита на водите в България

[9]Директива 2000/60/ЕО на европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите. Терминът „*политика*“, използван в заглавието, не е най-подходящ, предвид че директивата, като нормативен акт на ЕС поражда задължения за държавите членки да я транспонират в националните законодателства, а не поражда задължения за политически решения.

§1. Обща характеристика на наказателноправните норми, осигуряващи защита на водите, с оглед на мястото им в системата от норми в НК и описателно-бланкетният им характер

1.Състави на престъпления в НК, чрез които се осигурява защита на водите

В тази точка са обобщени съставите от НК, предмет на дисертационния труд, и групирането им в литературата (същински и несъщински; осигуряващи прака и косвена защита на водите; осигуряващи защита на водите от замърсяване и престъпни състави, осигуряващи защитата им от разхищаване). Въпреки немалкия брой състави на престъпления против водите, липсва престъпен състав, осигуряващ пряка защита на водите от разхищаване. Направено е предложение за законодателна промяна в тази насока. Очертани са някои предложения относно криминализирането на незаконосъобразното водовземане и възможното им дублиране с административнонаказателни норми. Обосновано е мнение, че е необходимо водите да бъдат опазвани и от незаконосъобразното им управление. Посочени са някои приложими състави на престъпления в тази насока.

2. *Мястото на съставите, осигуряващи защита на водите в системата от норми в НК*

В тази точка са изведени основните проблеми, свързани с приложението на анализираните престъпни състави, произтичащи от системата от норми в НК (комплексът от разнородни обществени отношения, които се засягат; разпръснатостта на съставите в различни глави и раздели; липсата на законодателна концепция и обединение на разпоредбите, въз основа на общ критерий). Направено е предложение de lege ferenda. Посочени са някои предложения от литературата за усъвършенстване на наказателното законодателство.

3.О*писателно-бланкетният характер на наказателноправните норми*

Всички диспозиции на наказателноправните норми, осигуряващи защита на водите, са описателно-бланкетни. Това поставя тълкуването им в зависимост от секторното законодателство и използваните в него понятия. Бланкетните признаци се конкретизират от нормите на секторното законодателство по отношение на предмета, изпълнителното деяние, свързани с очертаването на лицето на дееца и др. В тази точка са изведени някои проблеми, произтичащи именно от допълването на бланкетните престъпни състави, чрез норми на секторното законодателство. Направено е предложение de lege ferenda. Изложено е заключение, че към настоящия момент препращащите към норми на екологичното право диспозиции сякаш не са най-доброто решение за анализираните престъпни състави.

§2. Обща характеристика на престъпленията против водите според обективната и субективната им страна

В този параграф е направена обща характеристика на престъпните състави, предмет на изследването, според обективните и субективните им признаци, които са разгледани в отделни точки.

1.*Обща характеристика на престъпните състави, с оглед обекта на престъпленията*

В тази точка е очертан груповият обект на престъпленията против водите и неговите особености. Разгледани са становища на различни автори относно комплексните обществени отношения. Изразено е мнение, че престъпните посегателства, насочени към околната среда и компонентите ѝ, могат да предизвикат последици и за трите основни групи социални ценности, посочени в чл.1 от НК - личността и правата на гражданите, собствеността, и установения в страната правов ред (относно собствеността се имат предвид и тези посегателства, насочени към води

частна собственост). Същевременно околната среда може да се разглежда и като самостоятелна социална ценност. В тази връзка редица международни правителствени организации работят за прокламиране правото на чиста питейна вода и достъпа до нея за всеки човек на планетата.

2.*Обща характеристика на престъпните състави, с оглед предмета на престъпленията*

В тази точка са разгледани водите като предмет на анализираните престъпни състави. Направени са изводи за липса на защита по отношение на всички групи води, предмет на правна регламентация в ЗВ. Дадени са предложения de lege ferenda. Използвани са и примери от наказателни нормативни разпоредби на Русия и Германия.

3.*Обща характеристика на престъпните състави, според изпълнителните им деяния*

Очертани са изпълнителните деяния по същинските и несъщинските състави, предмет на изследването. Разгледани са някои техни особености и проблеми, произтичащи от допълването им, чрез нормите на екологичното право.

4. О*бща характеристика на престъпните състави, с оглед „екологичната вреда“*

В тази точка са посочени особеностите на екологичните вреди, произтичащи от обществената опасност на екологичните престъпления (за увреждащите и за застрашаващите състави), с оглед характера и степента ѝ. Разгледани са използваните в литературата понятия „*екологични вреди*“ и съдържанието му според някои български и чужди автори и това за „*екологична щета“,* дефинирано в ЗОПОЕЩ[10]. Анализирани са престъпните състави по отношение на установяването на екологичната

[10] Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети.

вреда за околната среда и тази за водите. Очертани са някои проблеми, произтичащи от дефиниции в секторното законодателство, описанието на екологичната вреда в престъпните състави и липсата на ясни критерии за разграничението на обикновената от немаловажната вреда. Изведени са предложения за конкретни действия по установяване на екологичните вреди от разследващите органи.

5.*Обща характеристика на съставите, с оглед субекта на престъпленията*

Анализирани са някои особености на престъпните състави с оглед качествата на субекта на престъпленията.

6. Обща характеристика на съставите, с оглед субективните признаци на престъпленията

В тази точка са разгледани анализираните състави на престъпления според формите на вина и наличието на специална цел. Посочени са изведени в литературата проблеми, свързани с криминализацията на непредпазливите деяния, необходимостта от въвеждане на специална невменяемост и усъвършенстване на понятието „*непредпазливост“*.

§ 3. Обща характеристика на престъпните състави, според видовете наказания

1.*Обща характеристика на наказанията*

Анализирани са видовете наказания, налагани за увреждащите и застрашаващите престъпни деяния, оказващи отрицателно въздействие върху водите. Разгледани са посегателствата в зависимост от степента им на обществена опасност и според тежестта на наказанието.

2.Обща характеристика на наказанията по общите състави

Направена е обща характеристика на наказанията по общите състави на престъпления против водите. Разгледани са посегателствата в зависимост от степента им на обществена опасност и според тежестта на наказанието.

3.Обща характеристика на наказанията по квалифицираните състави

Същата характеристика на наказанията, като тази в предходната точка, е извършена и по отношение на квалифицираните състави.

§ 4. Наказания и административни санкции в законодателството по опазване и управление на водите

1. *Дублиране на наказателна и административнонаказателна отговорност*

В тази точка са изведени някои проблеми, произтичащи от дублирането на двата вида отговорност – наказателна и административнонаказателна, свързани с липсата на ясни критерии за разграничаването ѝ. Разгледано е Тълкувателно решение №3, постановено по тълк. д. № 3/2015 г. на ОСНК на ВКС. Направени са предложения de lege ferenda. Разгледани са методически указания за разследване на престъпленията и установяване на нарушенията по горите относно ориентировъчни критерии за определяне на маловажните случаи.

2.*Съотношение между престъпления и административни нарушения*

На базата на официални данни, предоставени от ВКП по реда на ЗДОИ и публично достъпни доклади на МОСВ, е извършена съпоставка на регистрираните и наказани престъпни посегателства спрямо санкционираните административни нарушения по ЗВ и ЗООС от РИСОВ, и БД. Направени са обосновани изводи за недостатъчна ефективност на наказателноправната защита, осигурявана чрез анализираните състави от НК. В резултат на изследването, като основни извършители на административните нарушения, са посочени юридическите лица. В тази връзка е разгледана и процедурата по чл.83а-83е в ЗАНН и ефективността ѝ.

Предвид очертаните проблеми, свързани с обекта, предмета, изпълнителното деяние и др. признаци от анализираните състави, се

установява, че действащата система от наказания и административни санкции се нуждае от усъвършенстване. В тази връзка е необходима концепция за систематизирането на екологичните престъпения в самостоятелна глава. В тази насока са и направените в главата предложения.

Глава III Състави, чрез които се осъществява наказателно-правна защита на водите

§ 1. *Наказателноправна защита на водите от замърсяване*

Този параграф се състои от шест точки, във всяка от които е анализиран отделен престъпен състав. Анализът обхваща развитието на разпоредбата, изясняване съдържанието на препращащите към секторното законодателство диспозиции, съдебната практика и проведеното изследване за образуваните досъдебни производства по съответния състав. По отношение на почти всички разпоредби са изведени слабости, свързани с приложението им и са направени предложения de lege ferenda.

1.*Престъплението по чл.352, ал.1 от НК*

В тази точка е извършен анализ по основния състав за замърсяване на водите. Повечето от направените изводи са характерни и за останалите разпоредби, свързани със замърсяване на водите. Очертани са проблемите, произтичащи от формулировката на изпълнителното деяние и множеството възможни способи за извършването му. Посочени са способи и методи за доказване на престъпния резултат от разследващите органи. Направена е съпоставка на престъпния състав със санкционираното замърсяване по административен ред.

Съгласно изложеното в следващите пет точки е извършен подробен анализ и по отношение на следните престъпни състави: *Престъплението по чл.352, ал.2 от НК; Престъплението по чл.353 от НК; Престъплението по чл. 353, ал.2 от НК; Престъплението по чл. 349, ал.1 от НК; Престъплението по чл. 239, ал.2 от НК.*

§ 2. *Наказателноправна защита на водите от разхищаване*

Този параграф се състои от 5 точки, в които са анализирани поотделно съставите, в резултат на чиито деяния може да бъде засегнато количественото състояние на водите, а именно: 1. *Престъплението по чл. 353а от НК"; 2. Престъплението по чл.353ж от НК";3.Престъплението по чл.353з от НК; 4.Престъплението по чл.216а от НК; 5.Престъплението по чл.234в от НК*. За съдържанието на анализа на тези престъпни състави е аналогично изложното за тези от предходния раздел.

§3. *Наказателноправна защита на водите чрез съставите, предвиждащи екологични вреди за „околната среда"*

В този параграф са анализирани престъпни състави, чрез които е възможно да бъдат засегнати водите, в качеството им на компонент на околната среда заедно с други нейни компоненти.

От очертаните в трета глава проблеми, по отношение на отделните състави, се обоснова извод за недостатъчна ефективност на наказателноправната защита на водите и необходимост от усъвършенстването на престъпните състави.

В **заключението** е направено обобщение на изследването, като са систематизирани основните изводи. Обоснована е тезата за неефективност на наказателноправната защита на водите в България. Изведени са основните предложения за законодателни промени, направени в трите глави от дисертационния труд.

Въз основа на очертаните изводи и идентифицирани проблеми са направени следните предложения за усъвършенстване на законодателството, които могат да бъдат разделени в две групи:

а) предложения за изменения в позитивната уредба:

1. Предложение за изменение в дефиницията за „*замърсяване на околната среда*" от ДР на ЗООС, пар. 1, т. 5, като се конкретизира, че замърсяването ѝ е налице при промяна в качествата на *компонентите на*

околната среда, а не на *„околната среда*“, в чието съдържание са включени и факторите ѝ, които са основните замърсители.

След изменението дефиницията да звучи по следния начин: *„замърсяване на околната среда“* е промяната в качествата **на компонентите** ѝ вследствие на възникване и привнасяне на физически, химически или биологически фактори от естествен или антропогенен източник в страната или извън нея, независимо дали се превишават действащите в страната норми.

2. Предложение за прецизиране на чл. 6 от ЗООС „*управлението, опазването и контролът на компонентите на околната среда и факторите, въздействащи върху тях*, се извършват по ред, определен от този закон и от специалните закони за компонентите и факторите на околната среда“, по следния начин: „*управлението, опазването и контролът на компонентите на околната среда, **както и управлението и контролът на факторите**, въздействащи върху тях, се извършват по ред, определен от този закон и от специалните закони за компонентите и факторите на околната среда*“.

3. Направено е предложение за промени в секторното законодателство, като се синхронизират дефинираните понятия за „*замърсяване на околната среда“* в ДР, пар.1, т.5 от ЗООС, *„замърсяване*“ в ДР, пар.1, т.12 от ЗВ и „*замърсяване на водите*“ в Наредба № 4 от 20.10.2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми, ДР, пар.1 т.7[11]. В тази връзка е предложено въвеждане на дефиниция за *„замърсяване на водите“* в ЗВ, която да има по-широко поле, за да кореспондира с по-тесните дефиниции за замърсяване в подзаконовите му нормативни актове. Предложено е в

[11] Наредба № 4 от 20.10.2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми, ДР, пар.1 т.7; Издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на земеделието и горите и , министъра на здравеопазването, Обн. ДВ. бр.88 от 27 Октомври 2000г.

нея да се включи замърсяването им чрез изменение на физическите, химическите и биологическите им качества, и на радиоактивността им.

б) предложения за изменения в НК:

1.За осигуряване на ефективна наказателноправна защита на водите в България, на първо място, е необходима цялостна законодателна концепция *de lege ferenda* в регламентирането на екологичните престъпления. Тя трябва да бъде съобразена с необходимостта да се намери баланса между задоволяване потребностите на човека и разумното използване на природните ресурси на страната.

2. Направено е предложение екологичните престъпления да бъдат систематично определени в самостоятелна глава „*Престъпления против околната среда*“, както и да се помисли за приемане на използваната в литературата формулировка „*екологични престъпления*“, предвид съществуването на отрасъл „*екологично право*“, обединяващ правната уредба.

3. Предложение за обособяването на раздели в посочената в т. 2 глава по компоненти, вкл. раздел, в който да се включат всички състави, осигуряващи наказателноправна защита на водите. По пример на Германия и Русия за наименование на раздела е предложено заглавието *„Защита на водите“.*

4. С цел осигуряване защита на всички групи води, каквато е била волята на законодателя с приемането на общия състав за опазването им от замърсяване (чл.352, ал.1 от НК), е предложено вместо отделното им изброяване, да се използва делението им на повърхностни и подземни води.

5. Предложение за диференциация на наказателната отговорност за отделните по-значими групи води напр. за замърсяване на води, предназначени за питейно-битови цели, минерални води, водите част от защитените зони за водите, тези във водните обекти, предназначени за

къпане и др. Предложено е тази отговорност да бъде регламентирана непосредствено след общите състави, гарантиращи опазването на водите от замърсяване и разхищаване.

6. Предложение за регламентиране на състав на престъпление, осигуряващ защита на водите от разхищаване, като се криминализира общественоопасното нерегламентирано водовземане. Очертани са насоки за определяне на общественоопасното водовземане.

7. Предложение за по-ограничено използване на бланкетни норми (предвид проблемите в секторното законодателство), като дефиниции на най-важните понятия да бъдат изведени или в чл. 93 от НК, или самостоятелно след съставите на престъпления в предложения нов раздел *„Защита на водите“*.

8. Формулирани са критерии за разграничаването на наказателната от административнонаказателната отговорност по отношение на дублиращите се състави. В тази насока е предложено и използването на оценъчни признаци, напр. *„значително количество“*, *„немаловажни вреди“*, които да бъдат дефинирани.

9. Изведени са предложения за конкретни действия по установяване на екологичната вреда от разследващите органи.

10. Предложена е редакция в чл. 352, ал.2 от НК, чрез която да се осигури по-обща защита на санитарно-охранителните зони от замърсяване, а не само от деянията, очертани в състава.

11. Предложено е чл. 353 от НК да бъде редактиран, като се прецизират или предметът на престъплението „*предприятие*“, или формите на изпълнителното деяние *„пусне в експлоатация“* и *„нареди да пусне в експлоатация“*. Редакцията трябва да бъде в зависимост от относимостта на предметът към една от двете хипотези за *„предприятие“*, като „*съоръжение“* по смисъла на ЗООС, ДР, пар. 1, т. 31 или като търговско предприятие по смисъла на чл. 15 от Търговския закон.

12. Предложение съдържанието на чл. 349 от НК да се осъвремени, като се вземат предвид очертаните дискусионни моменти, произтичащи от предмета, изпълнителното деяние и начина, по-който са посочени водоизточниците, съобразявайки ги с действащото секторно законодателство.

13. Предложение чл. 239, ал. 2 от НК да се декриминализира.

14. Предложение в чл. 353а от НК да се добави и друга форма на изпълнителното деяние, съобразена и обобщаваща начините на предоставяне, даване и обработване на информацията за различните компоненти на околната среда от различните длъжностни лица. Предложено е също, в разпоредбата към формулировката „*немаловажни вреди за околната среда*“, да се добави „*или компонентите ѝ*“.

15. Предложение чл.353ж от НК да се декриминализира или да се помисли за допълването му с очертаването на признаци за престъпен резултат.

16. Предложение чл. 353з от НК да се декриминализира. С въвеждането на общ състав за нерегламентирано водовземане, като диференцирана отговорност може да се предвиди водовземането на минерални води.

IV. НАУЧНА НОВОСТ И ПРИНОСИ

Дисертационният труд представлява опит за подробно, пълно и всеобхватно научно изследване на осигуряваната, чрез нормите на НК, защита на водите в България. Към момента не са налични други задълбочени и цялостни изследвания по темата. Трудът се характеризира със задълбочени анализи и оценки на разработвания проблем, което го прави значим не само за наказателноправната наука, но и за всички институции, които работят и прилагат националните и териториални изисквания по отношение опазване на околната среда и водите.

Практическото му значение може да се обобщи в следните насоки: изяснено е съдържанието на престъпните състави, осигуряващи пряка или косвена защита на водите и тяхното приложно поле, като са анализирани техните признаци; изяснено е съдържанието на дефинираните понятия в другите нормативни актове, към които бланкетните диспозиции препращат и колизиите между тях; анализирани са възможни колизии между престъпления и нарушения по ЗВ и ЗООС; формулирани са критерии за определяне степента на обществена опасност с оглед разграничаване на наказателната от административнонаказателната отговорност; изведени са недостатъците в анализираните престъпни състави и са предложени възможности за усъвършенстване на разпоредбите.

V. ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Атанасова, Д. Наказания и административни санкции в законодателството по опазване и управление на водите. Сборник с доклади от научни четения „*Санкциите в правото*“ на университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С., 2019 г., ISBN 978-954-07-4831-3, стр.566-577.

2. Атанасова, Д. Проблеми, свързани с приложението на съставите от НК, осигуряващи защита на водите в Република България. Сборник от научна конференция „*Правото като изкуство за доброто и справедливото*“, ВСУ “Черноризец Храбър”, Брой 18, 2022, ISSN 1313-7514.

3. Атанасова, Д. Наказателноправна защита на водите от замърсяване по чл. 352 от Наказателния кодекс. *Право, политика, администрация*, ПИФ в ЮЗУ „Неофит Рилски“, том9, брой 2, 2022 г. ISBN 2367-4601, стр.8 -19;

SOUTHWEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI"

FACULTY OF LAW AND HISTORY

DEPARTMENT OF PUBLIC LAW

Daniela Dimitrova Atanasova

WATERS IN THE REPUBLIC OF BULGARIA AND THEIR CRIMINAL LAW PROTECTION

AUTHOR`S ABSTRACT

of a dissertation for acquisition of a
"Doctor" educational and scientific degree in higher education 3. "Social, Economic and Legal Sciences", in Professional field 3.6. Law/ Criminal law

Blagoevgrad, 2022

The dissertation work was discussed and proposed for defense at a meeting of the Department of Public Law at the Faculty of Law and History of the Neofit Rilski University on 28.09.2022.

The author is a PhD student at the Department of Public Law Studies at the PIF of the Neofit Rilski University.

The defense of the dissertation before the Scientific Jury will be held on 01.12.2022 at 11:00 h at Institute of State and Law, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, 4 Serdica St., at a meeting of the Scientific Jury. The defense materials are available to those interested at the Secretary of the Department of Public Law.

I. GENERAL CHARACTERISTICS OF THE DISSERTATION

The planet's waters are a leading component of the environment. Their quantitative and qualitative change has the most significant impact on its other components. Waters are important for climate regulation, for the existence of biodiversity, for the satisfaction of life needs and human food security, etc. Humans, through their many actions, exert anthropogenic pressures on them on a daily basis. This manifests itself in pollution and wastage and leads to a disruption of the links between the components of the environment through whose interaction the ecological balance is ensured. The exacerbation of environmental problems worldwide, in Europe and Bulgaria, is the result of the increasing use of water for the needs of industry, agriculture, etc. to satisfy economic interests. Another reason for this is the low environmental awareness of the people. Historically, man has always put himself before nature, which he uses at a destructive rate to satisfy his needs, which are increasing daily. The global water cycle connects all the waters of the Earth into one whole. It transforms problems that arise in one part of the world into problems for countries in other parts of the world. This effect is also due to the connectivity of surface water and groundwater in a single hydrodynamic system. [1]

Water degradation (scarcity and pollution) has been the subject of numerous studies[2] and reports by a number of global organisations. All are adamant that in order for us to continue to exist as a biological species, drastic measures must be taken immediately to limit anthropogenic pressure on the waters and restore them to good ecological status. According to reports by the United Nations, the World Health Organisation, UNESCO and others, more

[1]Levovich, M. Geographical bases of water legislation. - In: Proceedings of the All-Union Geographical Society. Moscow, 1967, Vol. 99, No. 3, p. 182; Penchev, P., General Hydrology. 5th ed. C. Science and Art1986 pp.25-33.

[2] EEA, European Community INSPIRE37, Shared Environmental Information System SEIS38 and Global Monitoring for Environment and Security GMO, COPERNIC, etc.

than 2 billion people in the world now live in areas affected by a shortage of clean drinking water. Every year, 3.5 million people die from water-borne diseases, which exceeds the impact of all forms of violence combined[3]. According to a European Commission report, *'environmental crime is the fourth largest criminal activity in the world after drug trafficking, human trafficking and counterfeiting'*. Many of these crimes go unpunished and the consequences are long-term and irreversible[4]. Lack of clean water and desertification hinder the satisfaction of vital needs and food security. Associated climate change, natural and man-made disasters are further causing serious economic and social hardship. The problem is also relevant for Bulgaria. It is one of the countries in Europe with the least renewable water resources from domestic runoff, which are also unevenly distributed across its territory. Compared to other European countries, Bulgaria has a relatively high level of freshwater abstraction and use. According to the freshwater exploitation index in 2019, our country is in "*low water resources stress*"[5].

To overcome the outlined difficulties, effective national and supranational legislative solutions for water management and protection are needed. Their regulation would contribute to ensuring environmentally sound behaviour of legal entities in human-nature[6] interaction.

In Bulgaria, European legislation plays an important role in the development of the legal framework for water protection, influenced by

[3]https://unesdoc.unesco.org/in/documentViewer.xhtml?v=2.1.196&id=p::usmarcdef_0000375724&file=/in/rest/annotationSVC/DownloadWatermarkedAttachment/attach_import_db06f7c4-b33f-4833-be56-bbf54afdee3f%3F_%3D375724eng.pdf&locale=ru&multi=true&ark=/ark:/48223/pf0000375724/PDF/375724eng.pdf#page=1&zoom=auto,-15,848 .
https://worldwaterreserve.com/water-scarcity-facts/ .
https://www.who.int/news/item/12-07-2017-2-1-billion-people-lack-safe-drinking-water-at-home-more-than-twice-as-many-lack-safe-sanitation .

[4]https://euractiv.bg/section/%d0%bf%d0%be%d0%bb%d0%b8%d1%82%d0%b8%d0%ba%d0%b0/news/%d0%b5%d0%ba-%d0%b8%d1%81%d0%ba%d0%b0-10-%d0%b3%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%bd%d0%b8-%d0%b7%d0%b0%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%80-%d0%b7%d0%b0-%d1%82%d0%b5%d0%b6%d0%ba%d0%b8-%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3/

[5] Characteristics of water resources and water use - EEA (government.bg).

[6] Penchev, G., Environmental Law. General part. Second revised and supplemented edition, Ciela, 2019, p. 19.

numerous international events on water protection, environment, climate, etc. Our national regulations are part of the environmental law of the Republic of Bulgaria. The most important and regulating the main guiding ideas and principles is the Water Act (WA). It is closely linked to the Environmental Protection Act (EPA), setting the framework for the protection of all environmental components. Water protection is also ensured by criminalizing certain socially dangerous acts that affect it. Effective criminal protection is in fact the highest form of guarantee for their protection. The preliminary theoretical and legal research allows to draw the conclusion that some types of environmental crimes do not provide the necessary protection and are therefore ineffective. Such a conclusion is also drawn by a number of authors[7] who have studied various aspects of environmental crimes under the Bulgarian Criminal Code (CC). However, Bulgaria still lacks a detailed and complete theoretical analysis and a comprehensive practical assessment of the problems concerning water in Bulgaria and its criminal law protection. There is a real need for an in-depth study of the effectiveness of the criminal protection of water and for finding ways to improve it. The rapid development of social relations in the area under consideration also determines the relevance of such a study, as the dissertation is. Its ultimate goal is to contribute to the adaptation of the Bulgarian NC to the modern reality. The dissertation can be useful not only for criminal law science, but also for all institutions that work and implement national and territorial requirements for environmental protection, respectively water resources in our country.

[7] Guneva, M., Novikov, L., et al. Crimes against the Environment. Book Factory, imprint of BGkniga EAD, S 2015; Penchev, G. System and general characteristics of crimes against the environment under the Criminal Code (subject, form of guilt, punishments) - In: Bulletin of APB, No. 4/2010; Aidarov, J. Criminology S. 2002; Pushkarova-Gocheva, I. Some issues of criminal law protection of nature,Association of Prosecutors in Bulgaria, S. 2016; Buzova N. Criminal law protection of water in the National Republic of Bulgaria from pollution - Socialist Law S.,1979 № 7; Penev Y. Criminal law characteristic of environmental crimes- Yearbook of the Academy of the Ministry of Interior S. 2006.

For the reasons stated so far, the chosen object of the dissertation research is water protection in Bulgaria.

The basis of the research is the criminal law issues, but due to the blanket nature of the Criminal Code constituents, relevant normative acts of the environmental legislation of Bulgaria and the European Union (EU) are also analyzed. In this regard, the study acquires an interdisciplinary character and makes a contribution beyond criminal law.

The subject of the study is the criminal protection of water in Bulgaria. All types of offences that directly or indirectly protect surface and groundwater located on land are examined. These waters are an important component of the environment. They play a fundamental role in the functioning of ecosystems, in ensuring a favourable environment for man and are an indispensable resource for industry, agriculture and other economic sectors.

Outside the scope of the study remain the articles of the Criminal Code aimed at the protection of water bodies (encroachment on their boundaries and territorial scope) and the articles opposing the harmful effects caused by water (flooding). The reason for leaving out of the study is that its object and subject are the protection and criminal protection of water as a body of water. Further, they are characterized by specific features different from those of water.

The constituent elements of offences, the subject matter of which are the internal sea waters and the territorial sea, are also not analysed. In European and Bulgarian legislation these waters are the subject of independent legal regulation outlining their specific features.

The aim of the criminal law study is to establish whether the norms of the Criminal Code provide effective protection of waters and to make proposals for their improvement, taking into account the development of modern social relations.

According to the defined subject and aim of the study the following OBJECTIVES are set:

1. Outline of all groups of waters, their importance for man and the environment, their quantitative and qualitative status, and the anthropogenic pressure on them;

2. Tracking the need for criminalization of specific socially dangerous behaviors over the years and the relevance of their current criminalization through a review of the historical development of the national legal framework;

3. Analyzing the established legal regime for water use and protection in Bulgaria, including by reviewing its historical development;

4. Review and analysis of the main EU regulations on water use and protection as part of the current legislation;

5. Clarification of the content of the main concepts used in environmental legislation, their interrelation and meaning;

6. Characterization of the criminal law norms ensuring water protection;

7.Study of the correlation between criminal offences and administrative offences;

8. Detailed analysis of the constituents of criminal offences in the Criminal Code providing for water protection;

9. Outlining the problems that the current legal framework creates - theoretical and related to the administration of justice, making proposals for their solution;

10. Outlining specific conclusions and recommendations.

In the context of the views presented in the thesis, the following thesis is formulated:

The problems arising from the scarcity of clean drinking water are increasing appreciably. They are not being successfully addressed despite monitoring and

new measures instigated by numerous international organisations. Therefore, the quantitative and qualitative status of water is not improving at the required pace and is even deteriorating in some places.

The rapid development of societal relations creates the conditions for outdated and ineffective legislative decisions and measures for their protection and management. Since most of the constituent elements of offences providing water protection have not undergone significant changes, despite the changes in the relevant environmental norms, it is logical to assume that criminal water protection is insufficiently effective and needs improvement.

An analytical approach to criminal law provisions is the leading methodological approach in this study. It provides a deeper interpretation, comparison and clarification of their nature, meaning and their actual functions. The other methods used in the research are: comparison, observation, the method of scientific analysis and synthesis, description, the comparative legal and legal method, the inductive and deductive method, as well as the methods of legal hermeneutics for interpretation, the method of historical analysis.

The available Bulgarian and foreign literature on water management and protection, as well as that related to environmental crimes under the Criminal Code of the Republic of Bulgaria was studied. A review of the relevant legislation of other countries is also made. Specialised literature on geography, ecology, hydrology, hydrogeology, history, etc. has also been reviewed. The main normative acts regulating the matter, their amendments over the years and the reasons for this are used. A range of data from monitoring information systems, reports, analyses and roadmaps on their application are analysed. The case law on criminal and administrative cases is examined.

II. SCOPE AND STRUCTURE OF THE DISSERTATION

The dissertation consists of 225 pages. The bibliography contains a total of 224 information resources:

(a) 104 sources used - current normative acts of Bulgarian law - 35; revoked normative acts of Bulgarian law - 11; EU acts - 21; international acts - 6; case law - 31 judicial acts of various Bulgarian courts (rulings, verdicts, decisions, agreements); 7 decisions of the Court of Justice of the European Union;

b) 111 titles, literature used - 94 titles of Bulgarian literature; 17 titles in Cyrillic;

c) 23 items, internet addresses used.

405 footnotes. The work contains one appendix - Decision on provision of public information under the Law on Public Information Act No. 1364/14.06.2022 of the Supreme Cassation Prosecutor's Office and information on pre-trial proceedings initiated, prosecutor's acts submitted to the court and the persons involved, persons convicted and sanctioned and persons acquitted of environmental crimes in the period 2018-2021.

The dissertation consists of an introduction, three chapters and a conclusion, which are conditioned by the tasks set in the dissertation..

III. CONTENT OF THE DISSERTATION

Introduction

In the introduction of the dissertation the relevance of the topic is justified. The object, the subject and the objectives of the research are stated. The tasks arising from the stated aim are outlined. The thesis is outlined. The methods used to study the norms of the Criminal Code and the types of sources studied are listed.

Chapter I General characteristics of water as a natural resource and an object of legal protection

Immediately following the title of the first chapter is an outline of the meaning that the legislator invested in the term "water". Although it is used repeatedly, it has no definition of its own in either European or Bulgarian legislation. When used, it refers to the mass of water in bodies of water. In the legislation, the term 'water' is always defined together with another term - mineral waters, fresh waters, transitional waters, etc. It characterises a relevant group of waters and narrows the scope of application of the concept to it only.

§ 1. General characteristics of water as a natural resource

1.*Characteristics of the Earth's hydrosphere*

In this section the importance of water for man and the environment is generally clarified. Their relation to the origin of life on the planet and the importance of rivers for the emergence of civilisation is indicated. The properties of water as a chemical substance are highlighted. The increased importance of water today for man, industry, tourism, etc. is outlined. All the groups of waters of the planet forming its hydrosphere are listed. Their quantitative ratio to each other is compared. Their division according to different criteria in geography - fresh and saline, surface and groundwater, standing and flowing, etc. - is discussed. Some of the terms used are also adopted to delineate the waters subject to legal regulation. The importance of the global water cycle for water renewal is highlighted.

2. The available water resources of the European Union and Bulgaria

This section summarises, on the basis of the latest official statistics, the amount of renewable freshwater resources available in Bulgaria. This is compared with the renewable freshwater resources in other EU countries. Their quantitative situation in previous years is tracked using graphical data.

From the above, the conclusions that the planet's freshwater is of the greatest importance for man and the environment are substantiated. They are part of the surface and groundwater of the land. They are subject to a number of heterogeneous legal relationships. Compared to the other waters that make up

the Earth's hydrosphere, their quantity is the smallest. Bulgaria is one of the countries in the European Union with the least renewable water resources from domestic runoff. This suggests the need for more stringent conservation measures. Although, as a renewable dynamic natural resource, water can renew its quantity and quality, this depends entirely on its proper use and management. Effective regulation is the key to achieving this.

§ 2. Anthropogenic impact on water

In this paragraph, the quantitative and qualitative status of surface and groundwater in Bulgaria is summarised and analysed using official statistics. It is examined through the prism of anthropogenic pressures on them.

1.Quantitative dimension of anthropogenic pressure

The main sources of anthropogenic pressures negatively affecting the quantitative status of water are identified. It has been established that in relation to the freshwater exploitation index in 2019, Bulgaria is in "*low water resources stress*"[8]. The most serious pressure on water is exerted by industry, followed by the "*agriculture, forestry and fisheries sector"*. A serious problem for our country is the loss of water from leaks and evaporation during transportation.

2.Qualitative dimension of anthropogenic pressure

This section identifies the main sources of anthropogenic pressure affecting water quality. The impact on water quality is through pollution. The types of pollution are indicated according to the sources of pollution (point or diffuse pollution) and according to the type of pollutant (chemical, radioactive, biological, etc.). The main types of pollutants are also outlined (heavy metals, nitrates and nitrites, pesticides, sewage, solid waste, etc.).

The analysis of the statistical data outlined the main sources of water pollution in Bulgaria as industry, the "*agriculture, forestry and fisheries"* sector and households. From the graphical data of the EEA it was found that a large

[8] EEA (government.bg).

part of surface and groundwater in South and South-East Bulgaria is in poor condition.

3.Global issues related to the scarcity of clean drinking water

This section outlines, on the basis of statistical data from various international organisations, the extent of the consequences for some countries of anthropogenic pressures on water. These consequences have become a global problem. Although they have not yet occurred for the more developed countries, a number of scientific studies have made predictions about their occurrence.

The section concludes that the condition of much of the Earth's freshwater is deteriorating. Solving this problem is of paramount importance to humanity. It requires a host of supranational measures for the conservation and sustainable use of water, addressing the sources of anthropogenic pressures in modern society.

§ 3. Historical development of the legal framework for water protection in Bulgaria and general characteristics of the current legislation

1. Historical development of the legal framework for water protection in Bulgaria

This section traces the development of the legal framework related to water protection. The most important legal acts relevant to water protection in Bulgaria are outlined. It also traces the development of: a) the groups of waters subject to legal protection; b) measures for their protection; c) criminalised acts; d) constitutional provisions on water;

In summary, it can be concluded that the legal framework for water protection in Bulgaria has undoubtedly undergone serious development over the years. It has been built upon, both in terms of the groups of waters subject to legal regulation, as well as in terms of measures for their protection, criminalised acts and constitutional provisions. Its development has been dictated by the deteriorating state of Bulgaria's waters as a result of the characteristic

anthropogenic pressure on them in the relevant period. For this reason, environmental protection offences are now also among the criminal offences.

2. General characteristics of the legislation in force

This section summarizes some features of environmental law as a legal branch, its subject matter, division and principles. The main normative acts and their accepted division - general law and special laws - are mentioned. Two groups of public relations aimed at water protection are outlined: a) aimed at the protection of water as a component of the environment from pollution and damage (the qualitative side); b) aimed at the rational use of water as a natural resource (the quantitative side). The importance of policy documents for the development of environmental law is highlighted. Some weaknesses of the legal framework resulting from its volume and fragmentation, etc. are outlined.

3.Constitution of the Republic of Bulgaria of 1991.

The provisions of the supreme law related to environment and water are analyzed. Technical deficiencies arising from wording in some of the texts advocated by leading authors in the field are pointed out. Some decisions of the Constitutional Court on the interpretation of Article 18 of the Constitution, in the context of water and its importance, according to constitutional judges, are discussed. Conclusions are drawn that the current Constitution of Bulgaria, in comparison with its predecessor constitutions, guarantees to the greatest extent the protection of water in Bulgaria.

4.Waters Law

This section analyses the Water Act, a special law in environmental law. Its subject matter, objectives and some of its principles are summarised. In the first sub-point "Water in Bulgaria - meaning and division" the waters subject to legal regulation (surface, groundwater mineral and the three transboundary rivers - Danube, Rezovska and Timok, within the state borders) are mentioned. Those of particular importance are outlined - mineral waters, fresh waters, water protection zones, the Danube and transboundary rivers. Their importance is

indicated according to their ownership. The second sub-section, 'Water management in Bulgaria', clarifies the content of the concept of 'water management' and the activities outlined in its definition. (Water management includes the activities of water use, protection and restoration.) The division of these activities according to the type of measures envisaged is examined. Water management is carried out at national and basin level, in this connection the bodies with the functions assigned to them are clarified. Some of the weaknesses of the law and some of the problems associated with its application, arising from the length and fragmentation of the legal framework, are pointed out.

5.Environmental Protection Act

This section provides a general description of this law. Its subject matter, principles and some activities are summarised. The norms governing the use and protection of water are analysed. The distinction is made that the environment is protected from pollution and damage and water from pollution and waste. The main types of factors damaging and polluting the environment are indicated. Some weaknesses of the law are highlighted. A comparison is made between some provisions of the EPA and the WL leading to a conflict between the two laws on their application.

6.Conceptual apparatus

The EMA, the EA and its subordinate legislation contain a considerable number of definitions of terms. The degree of the respective act in the hierarchy of normative acts and its subject matter determine the application of the respective term only in relation to the legal relations considered in the act. This narrows the scope of the concepts defined in the act. This section analyses and compares the definitions of similar concepts characterising different groups of waters, the means of their pollution and the types of pollutants. They complement the signs in some of the analysed offences. Some problems arising from the volume, the dispersion, the approach to defining the concepts and the

relation of the norms to each other, such as general to special, are also highlighted.

7.Penal Code

This section provides a brief summary of environmental crimes. They are based on the harm to the environment and its components or the danger of its occurrence.Some of these criminal offences are also the compositions of the subject of the thesis. Some features characteristic of this type of criminal activity are outlined. Their division in the literature is examined.

§ 4. Brief description of the main directives of the European Union in the field under consideration

In this section, some legal acts of European law are analysed very briefly. Their examination is provoked by their impact on the Bulgarian legislation under consideration. These are the Directive establishing a framework for Community action in the field of water policy[9], known as the WFD, and Directive 2008/99/EC on the protection of the environment through criminal law. Some weaknesses of the two directives reflected in the Bulgarian legislation are outlined. The WFD has introduced a rather extensive conceptual apparatus consisting of both commonly accepted geographical concepts and newly adopted terms which have a similar meaning and significance. It has been transposed into Bulgarian legislation through its literal translation, which does not clarify its content in the most precise way. With regard to the other directive analysed, there are differences in the approaches used for its application. This is due to the different interpretation of its provisions by the Member States.

At the end of chapter one, conclusions are drawn about the dramatic development of the legal framework analysed. It is provoked by the increase in sources of anthropogenic pressure on water. One of the reasons for this is the

[9]Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. The term 'policy' used in the title is not the most appropriate, given that the Directive, as an EU legal act, creates obligations for Member States to transpose it into national law, rather than creating obligations for policy decisions.

anthropocentric approach in environmental regulation. Another reason is the insufficient effectiveness of the legislation resulting from its numerous weaknesses. At present, the world is faced with the challenge of meeting humanity's growing needs on the one hand and protecting nature and water on the other. In this regard, the role of effective criminal law protection of water is crucial for its conservation.

Chapter II General Characteristics of Criminal Law Norms Ensuring Water Protection in Bulgaria

§1.General characteristic of the criminal law norms ensuring the protection of water, in view of their place in the system of norms in the Criminal Code and their descriptive-bullet nature

1.Compositions of criminal offences in the Criminal Code through which water protection is ensured

This section summarizes the constituent parts of the Criminal Code that are the subject of this dissertation and their grouping in the literature (substantive and non-substantive; providing direct and indirect protection of water; providing protection of water from pollution and criminal constituent parts providing protection of water from waste). Although the number of water offences is not small, there is no criminal offence providing direct protection of water from waste. A proposal for legislative change in this respect has been made. Some proposals are outlined on the criminalization of illegal water abstraction and their possible duplication with administrative penal norms. The view that water should also be protected from unlawful water management is substantiated. Some applicable offences in this respect are mentioned.

2. The place of the constituents ensuring the protection of water in the system of norms in the Criminal Code

In this section, the main problems related to the application of the analysed criminal constituents arising from the system of norms in the Criminal Code are highlighted (the complex of heterogeneous social relations affected;

the dispersion of the constituents in different chapters and sections; the lack of a legislative concept and unification of the provisions based on a common criterion). A *de lege ferenda* proposal is made. Some suggestions from the literature for the improvement of criminal law are given.

3.The descriptive-bullet nature of criminal law rules

All dispositions of criminal law norms providing water protection are descriptive-blanket. This makes their interpretation dependent on the sectoral legislation and the concepts used therein. Blanket signs are specified by the norms of the sectoral legislation in terms of the object, the executive act, related to the delineation of the person of the perpetrator, etc. In this section, some problems arising precisely from the supplementation of the blanket offences by norms of sectoral legislation are highlighted. A proposal *de lege ferenda* is made. It is concluded that, at present, the dispositions referring to norms of environmental law do not seem to be the best solution for the analysed criminal offences.

§2. General characteristics of water offences according to their objective and subjective aspects

In this paragraph, a general characterization of the criminal constituents under study according to their objective and subjective features is made, which are discussed in separate paragraphs.

1.*General characteristics of the criminal offences, with regard to the object of the offences*

This section outlines the group object of water crime and its characteristics. Opinions of various authors on complex social relations are considered. The opinion is expressed that criminal infringements aimed at the environment and its components may cause consequences for all three main groups of social values specified in Article 1 of the Criminal Code - the personality and rights of citizens, property, and the legal order established in the country. (Regarding property, those infringements aimed at privately owned water are also taken into

account.) At the same time, the environment may be considered as an independent social value. In this regard, a number of international governmental organizations are working to proclaim the right to clean drinking water and access to it for every person on the planet.

2.General characteristics of criminal offences, with regard to the subject matter of the offences

This section discusses water as the subject matter of the analysed criminal offences. Conclusions are drawn on the lack of protection with regard to all groups of waters subject to legal regulation in the Water Act. Suggestions de lege ferenda are made. Examples from the criminal legislation of Russia and Germany are also used.

3.General characteristics of the criminal offences according to their executive acts

The executive acts of the substantive and non-substantive constituents, subject of the study, are outlined. Some of their peculiarities and problems arising from their supplementation by the norms of ecological law are considered.

4. General characteristics of the criminal constituents, with regard to "ecological damage"

In this section, the peculiarities of the environmental harm arising from the public danger of environmental crimes (for the damaging and threatening constituents) are indicated, with regard to its nature and degree. The concepts of "*environmental damage*" used in the literature and its content according to some Bulgarian and foreign authors and that of "environmental damage" defined in the EDPRLA[10] are examined. The criminal constituents are analyzed in relation to the establishment of ecological damage to the environment and that to water. Some problems arising from definitions in the sectoral legislation, the

[10] Environmental Damage Prevention and Remediation Liability Act.

description of environmental damage in the criminal offences and the lack of clear criteria for distinguishing ordinary from non-substantial damage are outlined. Suggestions for concrete actions on the identification of environmental damage by the investigating authorities are outlined.

5. General characteristics of the constituent elements, with regard to the subject of the offences

The article analyses some features of the criminal offences with regard to the qualities of the subject of the offences.

6. General characteristic of the constituents with regard to the subjective features of the crimes

In this section the analyzed constituents of crimes are considered according to the forms of guilt and the presence of a special purpose. Problems related to the criminalization of reckless acts, the necessity of introducing special insanity and refinement of the concept of "*recklessness*" are pointed out in the literature.

§ 3. General characteristics of criminal offences according to the types of punishment

1.General characteristics of the penalties

The types of punishments imposed for damaging and endangering criminal acts that have a negative impact on water are analysed. The offences are examined according to their degree of public danger and according to the severity of the penalty.

2.General characterisation of the penalties under the general provisions

A general characterization of the penalties under the general offences against water is made. The offences are examined according to their degree of public danger and according to the severity of the punishment.

3.General characteristics of the penalties under the qualifying offences

The same characterisation of the penalties as in the previous section has been carried out with regard to the qualified offences.

§ 4. Penalties and administrative sanctions in water protection and management legislation

1. Duplication of criminal and administrative liability

In this section, some problems arising from the duplication of the two types of liability - criminal and administrative, related to the lack of clear criteria for its distinction are highlighted. Interpretative Decision No. 3 of the Supreme Arbitration Court (SACC) issued in case No. 3/2015 is examined. Suggestions de lege ferenda are made. Methodological guidelines for the investigation of crimes and the detection of forestry offences are examined, concerning indicative criteria for the determination of minor cases.

2. Correlation between criminal offences and administrative offences

Based on official data provided by the HCP under the EIA and publicly available reports of the MoEW, a comparison of criminal violations registered and sanctioned against administrative violations sanctioned under the WUA and the EIA by the RISOV and the BD was carried out. Reasoned conclusions are drawn about the insufficient effectiveness of the criminal law protection provided by the analysed articles of the Criminal Code. As a result of the study, the main perpetrators of the administrative violations are identified as legal entities. In this regard, the procedure under Articles 83a-83f of the Criminal Code and its effectiveness is also examined.

Taking into account the outlined problems related to the object, subject, executive act and other features of the analyzed articles, it is found that the current system of penalties and administrative sanctions needs improvement. In this regard, a concept for the systematization of environmental crimes in a separate chapter is necessary. The proposals made in the chapter are along these lines.

Chapter III Compositions through which criminal water protection is implemented

§ 1. Criminal Law Protection of Water from Pollution

This paragraph consists of six paragraphs, in each of which a separate criminal offence is analysed. The analysis covers the development of the provision, clarification of the content of the dispositions referring to the sectoral legislation, the case law and the research carried out on the pre-trial proceedings initiated under the relevant composition. With regard to almost all provisions, weaknesses related to their application are highlighted and de lege ferenda proposals are made.

1.The offence under Article 352, paragraph 1 of the Criminal Code

In this section, an analysis has been carried out on the basic composition of water pollution. Most of the conclusions drawn are also characteristic of the other provisions relating to water pollution. The problems arising from the formulation of the executive act and the many possible means of its accomplishment are outlined. The means and methods of proving the criminal result by the investigating authorities are outlined. A comparison of the criminal composition with the sanctioned pollution under administrative procedure is made.

In accordance with the above, in the following five points a detailed analysis is also made with regard to the following criminal compositions: the offence under Article 352, paragraph 2 of the Criminal Code; the offence under Article 353 of the Criminal Code; the offence under Article 353, paragraph 2 of the Criminal Code; the offence under Article 349, paragraph 1 of the Criminal Code; the offence under Article 239, paragraph 2 of the Criminal Code.

§ 2. *Criminal law protection of water from wasting*

This paragraph consists of 5 paragraphs in which the constituent elements, as a result of whose acts the quantitative state of water may be affected, are analysed separately. Namely: *1. The crime under Article 353a of the Criminal Code"; 2. The crime under Article 353g of the Criminal Code; 3. The offence under Article 353h of the Criminal Code; 4. The crime under Article 216a of the Criminal Code; 5. The crime under Article 234c of the Criminal Code*. The

content of the analysis of these criminal offences is analogous to that of the previous section.

§3. *Criminal law protection of water, through the constituents providing for ecological damage to the "environment"*

This paragraph analyses criminal acts that may affect water as a component of the environment together with other components of the environment.

From the problems outlined in chapter three, with regard to the individual constituent elements, a conclusion of insufficient effectiveness of the criminal protection of water and the need to improve the criminal constituent elements is justified.

In the **conclusion**, a summary of the study is made, and the main conclusions are systematized. The thesis on the ineffectiveness of criminal water protection in Bulgaria is justified. The main proposals for legislative changes made in the three chapters of the thesis are outlined.

On the basis of the outlined conclusions and identified problems, the following proposals for improvement of the legislation are made, which can be divided into two groups:

(a) proposals for amendments to the positive framework:

1. Proposal for an amendment to the definition of "environmental pollution" in the Environmental Protection Act, par. 1, par. 5, by specifying that the pollution of the environment occurs when there is a change in the qualities of the components of the environment and not of the "environment", the content of which includes its factors that are the main pollutants.After the amendment, the definition should read as follows: *'environmental pollution*' is the change in the quality of the **components** of the environment resulting from the occurrence and introduction of physical, chemical or biological factors from a natural or anthropogenic source within or outside the country, whether or not the standards in force in the country are exceeded.

2. Proposal for refinement of Article 6 of the Environmental Protection Act, *'the management, protection and control of the components of the environment and the factors affecting them shall be carried out in accordance with the procedure laid down in this Act and in the special laws on the components and factors of the environment'*, as follows: *'the management, protection and control of the components of the environment* ***and the management and control of the factors*** *affecting them shall be carried out in accordance with the procedure laid down in this Act and in the special laws on the components and factors of the environment'*.

3. A proposal is made for changes in the sectoral legislation by synchronizing the defined concepts of "*environmental pollution*" in the Regulation, paragraph 1, item 5 of the Environmental Protection Act "*pollution*" in the Regulation, paragraph 1, item 12 of the Water Act and "*water pollution*" in Regulation No. 4 of 20.10.2000 on the quality of water for fish farming and shellfish farming, Regulation, paragraph 1, item 7. In this regard, it is proposed to introduce a definition of "*water pollutio*n" in the Water Act, which would have a broader scope to correspond with the narrower definitions of pollution in its regulations. It is proposed to include contamination by altering their physical, chemical and biological properties and their radioactivity.

(b) proposals for amendments to the Criminal Code:

1.To ensure effective criminal protection of water in Bulgaria, first of all, a comprehensive legislative concept *de lege ferenda* in the regulation of environmental crimes is needed. It should be consistent with the need to strike a balance between satisfying human needs and the reasonable use of the country's natural resources.

2. A proposal is made to systematically define environmental crimes in an independent chapter "*Crimes against the Environment*", as well as to consider the adoption of the formulation "*environmental crimes*" used in the literature,

given the existence of a branch of "*environmental law*", unifying the legal framework.

3. Proposal for the division of sections in the chapter referred to in point 2 by components, including a section to include all the constituents providing criminal protection of water. Following the example of Germany and Russia, the title "*Water Protection*" is proposed as the title of the section.

4. In order to ensure protection of all groups of waters, as was the will of the legislator with the adoption of the general composition for their protection from pollution (Article 352, paragraph 1 of the Criminal Code), it is proposed to use the division of surface and ground waters instead of their separate enumeration.

5. Proposal for differentiation of criminal liability for individual more significant groups of waters, e.g. for pollution of waters intended for drinking and domestic purposes, mineral waters, waters part of protected water areas, those in water bodies intended for bathing, etc. It is proposed that this responsibility be regulated, immediately after the general compositions ensuring the protection of water from pollution and waste.

6. Proposal to regulate the composition of the offence ensuring the protection of water from wastage, by criminalising the socially dangerous unauthorised water abstraction. Guidelines are outlined for defining publicly dangerous water abstraction.

7. A proposal for a more limited use of blanket norms (given the problems in the sectoral legislation), with definitions of the most important concepts to be set out either in Article 93 of the Criminal Code or independently after the constituent offences in the proposed new section on "*Water Protection*".

8. Criteria are formulated for the distinction of criminal and administrative criminal liability with regard to the overlapping constituents. In this regard, the use of evaluative signs, e.g. "*significant amount*", "*non-significant damage*", to be defined is also proposed.

9. Suggestions for specific actions on the identification of environmental damage by the investigating authorities are outlined.

10. Drafting is proposed in Article 352, paragraph 2 of the Criminal Code to provide more general protection of sanitary protection zones from pollution, not only from the acts outlined in the composition.

11. It is proposed that Article 353 of the Criminal Code be redrafted by specifying either the object of the offence "undertaking" or the forms of the executive act "*put into operation*" and "*order to put into operation*", depending on their relevance to one of the two hypotheses for "*undertaking"* as a "*facility*" within the meaning of the Environmental Protection Act, Art. 1, para. 31 or as a commercial undertaking within the meaning of Article 15 of the Commercial Act.

12. Suggestion that the content of Article 349 of the Penal Code be updated, taking into account the points of controversy outlined, arising from the subject matter, the executive act and the manner in which water sources are referred to, taking into account the sectoral legislation in force.

13. Proposal that Article 239(2) of the Penal Code be decriminalized.

14. Proposal to add in Article 353a of the Penal Code another form of the executive act, consistent with and summarizing the ways in which information on the various components of the environment is provided, given and processed by the various officials. It is also proposed to add "or its components" to the wording "non-material damage to the environment" in the provision.

15. Suggestion that Section 353G of the Penal Code should be decriminalized or consideration should be given to supplementing it by outlining the elements of a criminal result.

16. Proposal that Article 353h of the Criminal Code be decriminalized. With the introduction of a general offence of unauthorised water abstraction, the abstraction of mineral waters could be provided for as a differentiated liability.

IV. SCIENTIFIC NOVELTY AND CONTRIBUTIONS

The dissertation is an attempt for a detailed, complete and comprehensive scientific study of the protection of water in Bulgaria provided by the norms of the Criminal Code. Currently, there are no other in-depth and comprehensive studies on the topic. The work is characterized by in-depth analyses and assessments of the developed problem, which makes it significant not only for criminal law science, but also for all institutions that work and implement national and territorial requirements in terms of environmental and water protection. ts practical significance can be summarized in the following directions: the content of the criminal acts providing direct or indirect protection of water and their scope of application is clarified by analyzing their signs; the content of the defined concepts in the other normative acts to which the blanket dispositions refer and the conflicts between them are clarified; possible conflicts between offences and violations under the Water Act and the Environmental Protection Act are analyzed; criteria for determining the degree of public danger are formulated with a view to distinguishing criminal from administrative liability; the shortcomings in the analysed criminal offences are highlighted and possibilities for improving the provisions are proposed.

V. PUBLICATIONS RELATED TO THE THESIS

1. Atanasova, D. Penalties and Administrative Sanctions in Water Protection and Management Legislation. Proceedings of scientific readings "Sanctions in Law" of the University Publishing House "St. Kliment Ohridski", S., 2019, ISBN 978-954-07-4831-3, pp. 566-577.

2. Atanasova, D. Problems related to the application of the articles of the Criminal Code providing for water protection in the Republic of Bulgaria. Proceedings of scientific conference "Law as an art for the good and the just", VFU "Chernorizets Hrabar", Issue 18, 2022, ISSN 1313-7514.

3. Atanasova, D. Criminal law protection of water from pollution under Article 352 of the Criminal Code. Law, Politics, Administration, PIF at the South-West University "Neofit Rilski", Volume9, Issue 2 , 2022, ISBN 2367-4601, pages 8 -19;